

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Szabolcs-nyitrai SIMON-ház Kuna József utr.
kereskedésével szemben.

HIRDETMÉNYEK.

Előzetési pénsek és a kiadás körüli panaszok
valamint a lap szellemi részét illető
minden közlemények ide intézkendő.

Bármentetlenség levelek csak ismert kasszától
fogadhatók.

DEBRECZENI ELLENŐR.

POLITIKAI, TARSADALMI és KÖZGAZDASÁGI LAP.

A SZABADELVŰ PART KÖZLÖNYE.

Megjelen naponként, a vasárnap és péntek kivételével.

Előfizetési ár:

Helyben hárhoz hordva vagy vidékre
postán küldve

Egész évre	10 ft — kr.
Félévre	5 ft — kr.
Negyedévre	2 ft 50 kr.
Egy hóra	1 ft — kr.

Hirdetési díj:

Öt-haásborspitesor egyszeri beiktatásért: 5 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésért külön 30 kr. /
Nyilvántartásba vételért 20 kr.
Hirdetést vagy reklámat magában foglaló
munkájának ára 50 krajcár.

XVII. évfolyam 1890.

Debreczen. Csütörtök Deczember 4.

236. szám.

Szabad egyház szabad ál- lamban.

(T) Ez ma az általános frázis. Nagy-
nyon furcsa, hogy ez a frázis tökéle-
sen összevág az Apponyi által elfoglalt
legújabb állásponttal. Az ellenzéki sajtó
ugyan megköveteli tőlünk, hogy az ellen-
zéki vezérek föllépésében háttéri gondola-
tot ne keressünk, mert az gyanúsítás,
hanem az ellenzéki sajtó, nem igen válo-
gatja az ő kifejezéseit miror arról van
szó, hogy a kormány férfiakat gyanúsítsa.
És pedig miféle gyanúsítás az a mi gya-
nusításunk mellett, ha már éppen arra
keresztelik véleményünket avagy feltevé-
sünket, ahoz képest, amit ők szoktak a
kormány férfaira elmondani. Ezen a jo-
gon mi is éppen úgy gyanúsíthatnók őket
ha éppen kedvűnk szottyanna rá, de nem
tesszük, s ha azt mondjuk, hogy az Ap-
ponyi legújabb föllépésének háttére van,
azzal sem többet sem kevesebbet nem
mondunk, csupán annyit, hogy Apponyi
tervszerűen, meggondolva politizál. Az
pedig tudvalevő, hogy a politizálás nem
mindig nyugszik az őszinteség alapján.
Talán az I. Napóleon mondása volt: „Ha
az ingem ismerné tervemet, azt is levé-
ném és megégetném.“ Hát miért éppen
Apponyitól követelnők azt, hogy nyíltan
árulja minden gondolatát? Es miért sér-
tenők a nemes grófot azzal a föltevessel,
hogy akár titkon, akár nyíltan, de ha a
kath. egyház ügyeinek támogatását tüzte
ki ezúttal, csak is következetesen cse-
lekszik.

De hát miért is esik össze e jelszó:
„Szabad egyház szabad államban,“ éppen
a nemes gróf föllépésével, és miért a
klerus tagjai avagy hívei hangoztatják a
legtízesebben? Es miért éppen a kor-
mány az, mely a frázis hallására a leg-
csekélyebb lelkesedést sem árulja el?
Mert: nem csak az Apponyi legújabb
állásfoglalásának, de magának e frázis-

A „Debreczeni Ellenőr“ tárcaja.

A férjek hűségéről.

Irtá Karozag Vilmos.

Mikor a társaság tulesett az ötörai uszon-
nán, egyik fiatal asszonyka lapot huzott elő
zsebéből. Belletristikus illusztrált ujság egy
kiszakított lapja volt. Valami verséle volt
rányomatva, s a szép tulajdonos azt az aján-
latot tette, hogy ő azt a verset fel fogja
olvasni.

Bizonyval nagyon jól ösmerték egy-
mást a társaság hölgyei, hogy oly készséggel
fogadták a kínált szellemi élvezetet, mintha
csak valamennyien kitalálták volna, hogy itt
nem csupán egy költemény költői értékéről és
arról az élvezetről lehet szó, mit egy költe-
mény mint szépirodalmi mű nyújthat, hanem
kell valami czélatosságnak rejtenie az alatt,
hogy a mindig pajkos, pikáns Irén egy ver-
set hordoz a zsebében s alkalom adtán fel-
felolvasgatja azt, ha méltó hallgatói akadnak.

— Halljuk a verset!
Mindnyájan kényelmesen elhelyezkedtek
foteleikben, s az unalomnak legkisebb jele
nélkül (följegyzésre méltó ez versolvasásnál)
mosolyogva s tágra nyitott szemekkel hall-
gatták a költeményt, melyet Irén olyan köny-
nyedén s ügyesen hangszólva, a kellő lend-
ülettel s melegséggel tudott felolvasni. Leg-
előbb is a költő nevét mondta meg: „Borzai
Elemér.“

— Ah, ah, ah! hangozt minden oldal-
ról. Mindig érdekes, ha ő ír. Van a verseiben
sok közvetlenség, s az a mi másnál igazság.
ő nála valóságos őszinteség és nyílt vallomás.

A bámulat s általános meglepetés, me-
lyet a név kiejtése ébresztett, nagy megle-
gedésre szolgált a szép Irénnek. Minden tár-
saságban így történt eddig, a hol csak a
verset bemutatja. Pedig a lap gyűrődöttsége,

nak is háttére van. Nagyon jól veheti ki
magát e frázis Amerikában, de Magyar-
országban a szabadelvűségnek legprimi-
tívebb fogalmával is ellenkezik, mert
annyt jelent, mint a kath. egyházat elkü-
lönített állammá proklamálni, s mint ilyen,
igen sok esetben, maga fölé, az állam fölé
helyezni. Es legyen róla meggyőződve a
magas és nem magas klerus, de legyen
róla meggyőződve Apponyi Albert gróf
is, hogy amig Magyarországnak valódi
szabadelvű kormányja lesz, addig a kath.
status a magyar statusban független és
teljesen önálló statussá lenni nem fog.

Magyarországban a katolikus kle-
rus, így amint mai napság áll is igen
nagy hatalom, pedig a főpapi kinevezés
az állam hatalom befolyásával történik, a
papi vagyon az állam ellenőrzése, a kath.
alapítványi vagyon pedig az állam keze-
lése alatt áll, daczára ennek a kath. pap-
ság egy oly hatalmas testületet reprezen-
tál, mellyel minden kormánynak számol-
nia kell. s éppen azért, a szabad eszmék
korszakában oly tényező, mely nem egy
szabadelvű eszme valóságának állja ut-
ját. — Hát ha még teljesen függetlenné
lenne ez a hatalmas testület az államtól?
Ha nem volna a mitől tartson, s a hívek
seregét kivéve senki de senki nem birna
rá semmi befolyással.

S vajjon a hívek serege birna-e?
Nem-e állana módjában ennek a senki
által nem őrizhető hatalmas testületnek
hogy a befolyásosabb híveket egy szál-
ig maga részére hódítsa, s az ország kath.
lakossága felett kegyuri hatalmat gya-
koroljon. S diktálna a választó közönség
többségének is, mert a parlamentben a
többséget az ő választottjai képviselnék,
felekeztetné lenne a kormányzás és a
kath. klerus diktatúrája lenne mérvadó
az országban. Hát hogy ebbe egy sza-
badelvű kormány valaha bele mellessen,
oly lehetőséget nem tudunk magunknak
elképzelni.

Amerikában? „A labonőr,“ Ha Ap-

a felolvasás gyakorlottsága (már egész stró-
fákat könyv nélkül tudott) azt bizonyították,
hogy sok helyen felolvasta. Itt is eltalálta,
hogy mit gondolnak a társaság tagjai:

— Ti persze, azt hiszitek, hogy ez a
vers is Bertának szól?
— No hát ki másnak?
— Kinek írta egy költő, ha nem az
ideáljának?

— De ki tudja, hogy vajjon hány ide-
álja van. Az írók nagyon lobbánkony termé-
szetűek, sokat lelkesednek és gyakran változ-
tatják a lelkesedés tárgyát.

— Oh, a Bertával való viszonya nagyon
régí már, s ha megszokadt volna, bizonyval
tudna róla a város.

Ha a város nem is, mi bizonyosan.
— Halljuk a verset.

A szép szöke Irén úgy tett, mint a kár-
tyás, a ki a gusztlással gyöttri kíváncsi
kibiczeit:

— Nem olvasom addig, mig ki nem ta-
láljátok, hogy Borzai ezuttal kihez s kiről
irta e költeményt.

Az érdeklődés a tetőpontra hágott, már
valószínű, hogy nem Bertához, mert különben
Irén nem csinálna a már megszokott dologhoz
ilyen hosszú bevezetést.

— Nos hát tudjátok meg, hogy ez a vers,
ez a szép, hangulatterjes, forró szerelmet lehelő
vers sem nem Bertához, sem nem valaki más
ideálhoz szól, hanem egyszerűen, közönségesen,
prózaileg — a feleséghez.

Most néztek csak nagyot az asszonyok.
Ez új, ez érdekes, váratlan.
— Ah! Ah!
— Hohóhó!
— Nono! Mi lesz ebből?
— Igenis a feleséghez.

És felolvasta a verset. Megnyugvást,
szerelemet, igaz boldogságot énekelt annak
minden sora. A költő dicsékedve, öntelten
hirdeti, hogy nincs olyan szép, jó nemes asz-

ponyi Albert gróf úgy értelmezi a sza-
bad egyházat a szabad államban, a mint
az Amerikában existál, nincs ellene
semmi szavunk. Amerikában a kath. egy-
háznak, ha ugyan annak nevezhető, elő-
szőr is, holmi aprólékos hagyatékotól
eltekintve, vagyona nincs. Hátha a magyar
kath. egyház amerikai szisztemára akar-
na szervezkedni, mindenekelőtt vagyoná-
ról kellene lemondania. Akarja ezt a
magyar kath. egyház? Ugye bár nem
akarja? Akkor tul estünk az amerikai
szisztemán és semmi okunk, hogy azzal
továbbra is foglalkozunk.

A mi viszonyaink közt a szabad egy-
ház a szabad állammal össze nem egyez-
tethető lehetetlenség, mert amely pillan-
tatban a kath. szabadegyház megszü-
letnék, a szabad állam abban a pillanat-
ban kimulna s mint kath. állam támad-
na föl.

Mint jó katolikusról föltesszük
Apponyi Albert grófról, hogy ő ezt az
állapotot elszivelni, bizonyos feltételek
mellett hajlandó lenne, de mert ez az
állapot az ország javával s a szabad-
állam érdekével ellenkezik, a fennem
hangoztatott frázis, a „szabad egyház
szabad államban“, ezentul is frázis marad.

Országgyűlés.

Budapest, Decz. 2.

A bosznia-hercegovinai csapattesteknek
a magyar korona területére behozataláról
törvényjavaslatot terjesztett be a képviselőház
mai ülésén Szapáry Gyula gróf miniszterelnök.
Az ülés elején az igazságügyi tárcza budget-
jének tárgyalását folytatta a ház.

A királyi táblák tételénél, Busbach Pé-
ter előadó javaslatára, a tételek között az
átruházási jogot megadta a ház a minisz-
ternek.

Dárday Sándor kérdésére kijelentette
Szilágyi Dezső igazságügyminiszter, hogy a
táblák decentralizációjára alkalmával az áthe-
lyezendő bírák meg fogják kapni eddigi ma-
gasabb illetményeiket továbbra is.

Apponyi Albert gróf kezdett ezután,
Horánszky Nándor „fényes segédlete mellett“

szony több a „földtekné“ mint az ő felesége,
nincs olyan tündér a „tündérek honában“ mint
az ő neje; nincs olyan gondos anya több,
mint az ő kis fia és mamája, s azt kéri az
Istentől, hogy addig éljen, mig hitvesének
élhet, azontul hitvány, nyomorult életének
ugy sem lehet értéke már.

A vers tetszett, de ahogy sem akarták
megérteni, bármily világosan szólott is. Azt
az értelmét keresték, a mi nincs a versben, s
azt a magyarázatát, melyre nem tudtak rá-
jönni egykönnyen. Vajjon a megtért veze-
klése ez, vagy talán a közönséget akarja félreve-
zetni; vagy összevezetett Bertával, s most
így akarja azt bosszantani?

Bajos kitalálni, nagyon bajos, de hogy
a verset nem úgy kell fogadni, értelmezni a
mint írva van, s hogy a háttérben érdekes
pikáncia lakik, — az bizonyos.

Kemény Elek fiatal orvos, a ki a kan-
dalló közelében állott s onnan hallgatta a
felolvasást, nem állhatta meg, hogy közbe ne
szóljon:

— Önök, hölgyeim, rendkívülieg meg-
lepőnek találják azt, hogy Borzai ily gyön-
géd hangú szerelmes verset ír a feleségéhez.

Persze önök mindnyájan tudják azt, a mi kü-
lönben nyilvánvaló tény, hogy Borzai hűte-
len a feleségéhez. Nos hát ép azért találok
én egész érthetőnek, természetesen ezt a
verset, s egyáltalán azt a gyöngédséget, a
melylyel ő a nejt elhalmozza, hogy így an-
nál jobban elleplezze a bűnét. Igen finom,
derék tapintatos embernek tartom Borzait.

Páratlan férj, a ki bármily könnyelmű ledér
életet él is, neje előtt nemcsak hogy kellő
mód el tudja titkolni a hitvesi hűség rová-
sára, beszámítás alá eshető cselekedeteit, de
sőt odaadással, szeretettel, sőt a szerelem
látszatával környezi nejtét, a ki végtelen bol-
dagságot élvez. Hiszen a boldogság egész
titka csak az, hogy megcsaltak-e bennünket
ugy, a mint szívünknek, hiúságunknak, ünér-

egy kis csatározást Szilágyi Dezső igazság-
ügyminiszter ellen, melyet azonban a minisz-
ter erőlyesen visszavert s a végén kiszült,
hogy még a támadók érzékenyeknek.

A fegyintézetek és börtönök tételénél
Irányi Dániel a közvetítő intézetek érdekében
szólt föl s arra kéri a minisztert, hogy három
évenként jelentést terjeszteszen a képviselőház
elő az igazságügyi állapotáról.

Szilágyi Dezső igazságügyminiszter meg-
nyugtató választ ad a közvetítő intézetekre
nézve; a három évi jelentés betervezését
helyesli s ha még miniszter lesz, be fogja azt
terjeszteni. E tétel után az igazságügyi mi-
niszterium költségvetésének tárgyalását befe-
jezte a ház.

Kezdetét vette ezután a honvédelmi
miniszterium költségvetésének tárgyalása. —
Andrássy Gyula gr. előadó referálta a budgetet,
kiemelve a jelentékenyebb tételeket s párhuz-
amat vonva a mult évi és az idei költségve-
tés között.

Utána Münnich Aurél ismertette a hon-
védelmi miniszter által a Ludovica akadémiá-
ról és a közös katonai tanintézetek magyar
alapítványi helyeinek betöltéséről benyújtott
jelentéseket. Szalay Imre határozati javaslatot
nyújtott be az iránt, hogy a képviselőház hét
tagu parlamentti bizottságot küldjön ki a
fegyvergyár ügyének megvizsgálására, mert
az országban az a hír van elterjedve, hogy a
magyar fegyvergyárral szemben a kormány
magasabb befolyás folytán járt el oly ridegen.

Szapáry Gyula gróf miniszterelnök rövid,
de határozott nyilatkozatot tett, melyben
kijelentette, hogy a magyar fegyver- és lö-
szergyár ügyére semmiféle magasabb befo-
lyás s semmiféle pressio nem gyakoroltatott;
a kormány a saját belátása szerint járt el.

Figyelmezteti azonban a miniszterelnök a
házat, hogy az elnök a fegyvergyár ügyét a
honvédelmi tárcza budgetje utánra tüzte ki;
kéri tehát a házat, hogy Szalay határozati
javaslatát is csak akkor tárgyalják. A but-
get gyors letárgyalása az ország érdeke s ez
biztosítandó mindenek előtt; a kik a fegy-
vergyár ügyéhez hozzá akarnak szólni, azok
abban az előnyben részesülnek így, hogy
kétszer is beszélnek róla: a honvédelmi bud-
getnél és a fegyvergyárra vonatkozó jelentés
tárgyalásánál, a mikor a fegyvergyárnak idő-
közben benyújtott kérvényét is elő fogja ter-
jeszteni a pénzügyi bizottság.

Szalay Imre is belenyugodván határozati
javaslatának elhalasztásába, az elnök azt
határozatilag kimondotta. Nagy István ezután

zetünknek tetszetős. Hány nő eli így boldo-
gan át napjait, éveit, pedig ha a homály oszla-
nék szeméről, azonnal romba dőlne egész
élete. De maradjunk a tárgynál. Ki ösméri
önök közül hölgyeim, Vekeledi Elemérné asz-
szonyt?

— A Sárkát?
— A törvényszéki elnök leányát.
— Azt a szöke kis babát, a ki még
ma is olyan mint egy 16 éves ártatlan
gyermek.

— Mit akar vele?
— Hová czéloz?
— Hiszen az a világ legboldogabb asz-
szonya.

— Elemér szereti az örültség,
— Kíváncsiak vagyunk, mit tud róla
mondani.

Az orvos mosolyogva hallgatta a kérdé-
seket, és a megjegyzéseket, s ajkán bizonyos
szarkazmussal folytatta elbeszélését: Mit tu-
dok róla mondani? Keveset. És reményem,
hogy a kevés is köztünk marad. Legalább,
a következő kávé-soireig, hogy legyen időm
előkészületeket tetheti nyíltan párba.

— Ah, párba?
— No igen. Mert föltéve, hogy az, a mit
mondok, Elemér barátom fülehez jut, ő bi-
zonymval elégtételt kér tőlem. Hanem olyan
érdekes, hogy szivesen kiteszem maga a pár-
baj eshetőségének is, csakhogy beszélgethes-
sünk róla. Nos tehát hölgyeim, tudva van,
hogy Elemér imádja a nejtét. Meg is érdemli,
szép asszony, jó asszony. De tudják-e önök,
hogy Elemér téltékeny a nejtére?

— No az természetes, mert szereti.
— Az én férjem is féltékeny s én abban
nem tudok semmi veszedelmet.

— Igen ám, de annyira féltékeny, hogy
sok boldogot csinál. Ha otthonról távozik,
rázárja az ajtót, ok nélkül gyanúsítja szünte-
len, nyilvános helyekre nem viszi, a házában
nem fogad, fiatal emberrel nem köt barátságot.

a magyar tisztképző akadémia föllállítására érdekében szökött; kiterjeszkedett az egy éves önkéntesek s a katonai özvegyek helyzetére is.

Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszter röviden kijelentette, hogy a katonai özvegyek nyugdíjazására vonatkozó 1887-ik évi 20-ik törvények kiterjesztéséről már a legközelebbi napokban törvényjavaslatot fog bejelenteni, mit a ház élénk helyesléssel fogadott. Az egy éves önkéntesek helyzete ellen esetleg fölhozandó gravameneket, a reájuk vonatkozó jelentés tárgya'asakor kéri előhozni.

Thaly Kálmán az önálló magyar hadsereg mellett érvel. Percezel Miklós határozati javaslatot nyújt be arra nézve, hogy a magyarországi katonai iskolák tannyelve tétessék magyarrá. A vitát holnap folytatják.

Igazságügyünk.

A jogviszonyok rendezettsége adja meg az államnak a kellő tekintélyt. A külföld, s egyáltalában a művelt világ, nem azután alkot magának fogalmat valamely államról, hogy milyen színházakkal, vagy más beruházásokkal bír, hanem azután, hogy valamely államban milyen a jogbiztonság, milyen a jogérzés az állampolgároknak. Kétségtelen az igazságügynek biztos alapokon való nyugvása adja meg az államnak az erőt is minden irányban.

A művelt világ jogfejlődésében nincs megállapodás. Nap-nap után új meg új eszmék támadnak a jogfejlődés tekintetében, — alapjuk a humanizmus, liberalizmus: az igazság tökéletesebb formái után való törekvés minden művelt népnél kötelesség.

Es a jogfejlődés terén versenyt futni a világ művelt államaival nem csekély föladat. Uda sok és sok pénz kell — de kell a műveltségnek azon foka is, a mely meglátja a jogviszonyokban a reformokat, az igazságügy terén az alkotásokat.

A magyar állam egyik legszebb tulajdonsága volt, hogy mindig a kor magaslatán, színvonalán akart állni. Ridegen el nem zárkózott az idegen igazságügyi intézmények elől; kitérte azokat elöl, befogadta a jóknak tartott intézményeket s igyekezett azokat saját javára fordítani, saját vérmérséklete szerint átformálni.

Épen ez a színvonalra való törekvés, az idegen igazságügyi intézmények befogadása eredményezte azt, hogy igazságügyünk egyáltalában még nincs szilárd alapokra fektetve; a kísérletezés egyes intézményekkel csak részben vált be; a gyakorlat azon intézmények helyesebb, megfelelőbb formáit teremtetve meg és így folytonos reformozás, folytonos fejlesztés vált szükségessé.

A bírói szervezetre, ügyvédségre, esküdt-széki intézményre, a szóbeliségre, peres eljárásra, büntető anyagi jogra stb. vonatkozó alkotások, de összes igazságügyünk minden terén tett kísérletezések ma már azon stadiumban vannak, hogy azoknak jósága, vagy rosszassága felett magunknak ítéletet alkothatunk.

Ma már odáig jutottunk, hogy igazságügyünk terén széttekinthetünk, az elvetett magvak gyümölcseit megízlelhetjük; magunknak az eddigi termésekből bő tapasztalatot gyűjthetünk, hogy vajjon megtarthattuk-e továbbra is a magot, vajjon nem szükséges-e új mag után nézni, vagy a talajon valamit javítani.

A gyanúsítgatásaiban annyira megy, hogy annak a szegény asszonynak egész élete valóságos kín és gyötrelm. Otthon zárt ajtóknak mögött órákig elpörlőnek, s élemler, ha a féltékenység ördöge felingerli, vadállati szenvedélyvel szórja a kíméletlenségeket annak a szegény ártatlan asszonykának a szeméi közé. Aztán mikor kitombolta magát, akkor meg bünbánólag, szemében igaz könnyekkel, szívében a határtalan szerelem lángjával veti oda magát felesége lába elé, s így könyörög bocsánatot. Mondhatom, hogy igaz, őszinte szerelem lakik az Elemér szívében, de vajjon élvezi azt a derék, halovány, elgyötört kis asszonyka, a kinek nincs egy nyugodt perceze, s bármint tesz, bármint szól, bármire nyúl, annak az a vad ember mindig olyan magyarázatát igyekszik adni, mely táplálja az ő féltékenységét, s mely alkalmul szolgálhat arra, hogy újra meg újra megtámadja nejt. Ez a házasság nem fog soká tartani, s bekövetkezik majd egy szomorú tragédia. Nos tehát azt kérdelem: ki a boldogabb asszony, ki lehet a megelégedettebb, az irigyletebb asszony? Borzsainé-e, a kité a férje megosol, a ki hitelen, de a ki nevének szerelmét hazudik, hogy az nyugodt életet élhessen, s a viszonzóteretetés édes hitében ringathassa magát, vagy a kis Vekerdiné, a kinek a férje mintaképp nyújtja a férji hűségnek, a kinek szívében határtalan rajongó szerelem lakik. Válasszanak, kinek a sorsát irigylik? Dicsőítsék a Vekerdi szerelmét ha tudják, s itéljék el Borzsait az ő alakoskodó, hamis gyöngéd-ségéért, a melylyel félrevezetni igyekszik nejt.

Az asszonyok hallgattak s alighanem azt gondolták magukban: „Lám, mire nem tanít bennünket a doktor ur. Mintha mi nem tudnánk már azt réges régen, hogy olyan ember is lehet boldog, a kit megosolnak“.

Es valóban rájöttünk arra, hogy minden téren javítani kell. A tapasztalt hiányokon segíteni kötelesség. Akár az esküdtzéki, akár az anyagi büntető jogra vonatkozó 1878-iki alkotásunkat vegyük, vagy más ágát igazságügyünknek tekintsük — sok, igen sok javítani valóz akadunk.

Szilágyi miniszternek jutott a szerencse, igazságügyünk reformjait keresztül vinni.

Az igazságügyi tárca költségvetése alkalmával elmondott beszédében a miniszter reformok szükséges voltát hangsúlyozta, megállapítja a sorrendet, a melyben az igazságügyi reformot keresztül viszi.

A miniszter a házban a reformokkal szemben hangoztatott bizalmat és biztositást hálással veszi, de az élet tapasztalásaira támaszkodva, szükségesnek látja a tulságos reményeket egy kissé alább szállítani! mert ő ugyan a reformokat keresztül viszi, de gyorraságra nézve a pénzügyi helyzet sokba határoz.

Hát különben ezt mindenki természetesen tartja nemcsak a pénzügyi szempontból, de azért is, mert egy gyors reform igazságügyünk minden ágában magának csak a dolognak válhatnék kárára.

A miniszter beszéde arról biztosít, hogy a reformok terén kellő körültekintéssel és alapossággal fogunk haladni és már közelebb nagyobb szabású újításokkal fogunk találkozni.

A körültekintésre valóban szükségünk is van.

Morzsa.

A fiatal asszonyka idegesen rángatja a telefon csengettyűt.

— Halló!
— Kérem összekötni a férjemmel.
— Megvan.
— Te vagy, Géza? Hallod, a mit beszéllek?

A hivatalban Géza, a férj, nem volt ugyan ott, hanem a segéd ur: Géza, az ott volt, s miután a menyecske csengő hangját a csuf telefon recsege adta vissza, hát azt hitte, hogy valami barátja akar vele beszélni, s egész jóhiszeműleg telelte:

— Én vagyok. Hallom.
— Hát te haszontalan fráter, ilyeneket csinálsz te? Most hozott a levélhordó egy levelet a te czimre. Megismertem az Irma irását, felbontottam, hát téged hív magához bizalmas tette a tete-re. Majd adok én nektek! De istenemre mondom, megboszolom magamat. Még ma írok levelet annak a te ostoba segédnek, a ki ugys mindig ostromol a szerelmével, hogy szeretem. S meg foglak vele csalni téged.

— Köszönöm, nagysád, ne írjon.
Hogy a házasságok a perpatvart hogyan intézték el, azt nem tudom, de hogy Géza barátunk nem kurizált többé a szép asszonynak, az bizonyos. És a szép asszony így esett el a boszu legnemesebb eszközétől. Így beszélik ezt a kis históriát a Péterfia verebei.

Kimentünk még egyszer utoljára a Nagyerdőbe. Bucsut venni hervadt, száraz leveleltől, fonyadt gallyaitól, a melyeknek fakadásában, növéseben együtt gyönyörködünk a tavaszi ég kedves kék kárpitja alatt, s melyek annyiszor nyújtottak drága árnyékot a nyári nap perzselő heve ellen.

Kart karba öltve, némán, szótlánul járunk a Természet e csöndes temetőjében. Egyszerre csak Ninus elereszti a karomat, s örömpesze szalad előre pár lépést, s szakít ki a sárguló levéltakaró közül előbujó néhány szál fü mellül egy ibolyát.

— Nézzé, ibolya Deczemberben!
— Kicsalta az enyhe napsugár, azt hitte szegény, hogy tavaszi nap ragyog már.
— Nem úgy járok-e én is. Kicsalja szívből a szerelmet, hogy aztán elfagyassza. A szép kék szemekből egy könnyecspe gördült alá, s nekem nem volt eröm le-törteni.

Ugy éreztem, hogy igaza van, s hogy a téli napsugárban bizni csakugyan nem lehet.

— Nézzé csak, az a szép asszonyka, ott a földszinten, le nem veszi szeméről a gukert az egész előadás alatt.
— Igaz, csakhogy nézre csak meg jobban, nem a gukkeren néz ám.
— Hát?
— Azt csak odatartja a szeméhez a mellette ülő férj megnyugtatóására, s tulajdonképen azt a fiatal embert nézi aki ott ül, látja a harmadik sor szélén.

— De hisz az is a szinpadot látosüvezi.
— Az ám, de az se oda lát ahová néz. Az én emberem csodálkozva csóválja a fejét, s felteszi magában, hogy a feleségére ezentul akkor is ügyelni fog, ha az látszólag semmi policejvidrig dolgot nem követ el.

Furcsa szerződési pont az, amit amint halljuk egy színész akart beletenni az igazgatóval kötendő szerződésébe. Biztositást kér az iránt, hogy a saját csak elnyős bírálatokat fog fellépteiről közölni.

Igazán furcsa kívánság. Különbén ez csak anyiban furcsa, hogy a többi színész ez színész is többnyire kifejezi ezt az óhaját, csakhogy nem foglalja irásba.

Kíváncsiak vagyunk, hogy az igazgató biztositotta e ő nagyságát?

Dr. Gáti Elek vergődéseinek hozsankodunk tegnap a színházban egy kis menyecskevel együtt.

— Hát képzeld maga ilyen ügyetlen szerelmezt, aki így lopja az időt.

— Oh asszonyom az ügyes szerelmesek is csak lopják az időt, csakhogy ügyesebben. De az eredmény még is csak egy: idővesztetetés.

— Maga goromba!

Julius.

Napi hírek.

— Fölolvasási estély. Mint már keddi számunkban érintettük, a kereskedő ifjak önképző egyesülete f. hó 6-án szombaton, este 9 órakor a saját helyiségében, szavaltatokkal egybekötött fölolvasási estélyt rendez, melynek műsora a következő: 1. Népdal egyveleg; éneklő a dalárda. 2. Fölolvasás, tartja Benedek János ur. 3. Komoly szavallat; előadja Glück Antal ur. 4. Vig szavallat; előadja Londez Elek ur. 5. Marseillaise; éneklő a dalárda. A műsor oly változatosan van összeállítva, hogy az estély sikerének biztositására teljes kezeséget nyújt, és főképen kiemelkedő pontja lesz az estélynek Benedek János humoros irányú fölolvasása. A tehetséges fiatal író ezen a téren már több sikert aratott, minthogy tárgya tartalmasságához jó előadása is hozzá szokott járulni. — Hisszük, hogy a közönség méltányolni fogja a kereskedő ifjak igyekezetét, és a tél folyamán tartandó fölolvasási estélyeiket látogatni fogja. — Hölgyközönség az estélyeken szívesen fogadtatik, — Külön meghívók nem küldetnek.

— Dohány beváltás. A debreczeni dohánybevéltő felügyelőség területén a dohánybevéltés következőleg eszközöltetik: Debreczen decz. 15-től 1891. febr. 10; H.-Dorog decz. 15. febr. 12; Nagy-Léta decz. 15. jan. 24; Ér-Mihályfalva decz. 15. jan. 23; Nagy-Károly decz. 15. jan. 24; Csenger decz. 1. decz. 30.

— Halálozás. Orosz Endrét, Hajdúvármegye köztisztviselőben álló árvaszéki ülnökét s családját sulyos csapás érte. Édes atyja Orosz József hites ügyvéd, Hajdúvármegye bizottsági tagja, a közélet egyik derék harczosa elhunyt. Haláláról a következő gyászjelentést kaptuk: Fejéregyházi Orosz Endre és neje Okolicsnai Okolicsányi Irma, Orosz Józsa, Orosz Irma, Orosz Boriska férjével dr. Dömötör Józseffel, mint gyermekek; Orosz Antónia öz. Farkas Istvánné, mint testvér: id. Kámerling János, mint sógor, számos rokonai nevében fájdalomtól megtört szívvel jelentik felejthetetlen édes atyjuk, após, testvér és sógor fejéregyházi Orosz József hites ügyvéd, Hajdúvármegye bizottsági tagjának H.-Dorogon folyó hó 3-án este 8 órakor életének 76-ik, özvegyességének 20-ik évében hosszas betegség és a halotti szentségek ájtatos felvétele után bekövetkezett gyászos kimúltát. Boldogultnak hamvai folyó hó 5-én délután 2 órakor fognak a róm. cath. egyház szertartásai szerint örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szentmiséldozatok Dorogon folyó hó 8-án, Berczelen a kegyuri templomban f. hó 10-ikén 9 órakor fognak az egék urának bemutatattani. Hajdu-Dorogon, 1890. Decz. 4. Álma csendes, emléke áldott legyen!

— A temetést a „Kegelet“ temetkezési intézet rendezi.

— Feltalálók és iparosok figyelmébe. Bergl Sándor fővárosi mérnök, szabadalmi iroda tulajdonos és lapszerkesztő városunkba érkezett és piac-utca Biedermann palotában lévő lakásán készséges felvilágosítással szolgál szabadalmi és ipar ügyekben.

— Ibolya a Nagyerdőn. Deczemberben ibolya! Olyan, mintha nyolcvan éves ember szívében szerelem fakad. Pedig van ibolya csakugyan a Nagyerdőn, a Pallag felé vezető út mentén. Egy cserjés részen a tavasz üde virága kibúj, az enyhe levegő s a nyári napsugár csókjára. Várta a telet, s hogy sokáig nem jött, kinézett. A téli ibolya színe, alakja olyan, mint a tavaszi ibolyaé, csak az illata gyöngébb, — de hát ez így van az öreg ember szerelmével is.

— A lelki kód. Volt a kollégiumban egy jó öreg professor, a kin gyakran kifogtak a diákok. Leginkább rövidlátását használták fel különféle csinjak kivételére. Egyszer azonban megérték. Szép májusi nap volt. A nebulók fertálykőzben tele füstölték a tantermet s a belépő öreg ezen szavaira: „Mi ez ebben a teremben?“ azt válaszolták: „Kód van, tekintetes ur.“ — „Kód van, tudom“ válaszolt nyugodtan az öreg, „kód, — de lelki kód.“

— A pesti bácsi és a debreczeni öcs. Géza bácsi lejött Pestről meglátogatni az ő kedves Pista öcsét, a ki épen baromfiakat hajtott az udvaron mikor hozzájuk megérkezett. Melegen kérdészködött a szép állatok felől, s a következők párbeszéd folyt le közöttük: Te Pista be szép ez a nagy sárka tyúk, ha tojna nekem adnád e a tojását? Nem én, mert beküldeném a kollégiumba, a muzeumba. Miért? Mert ez nagy ritkaság lenne, olyan aminőt még Kovács tanár ur se látott pedig az sokat utazott, sokat látott. Miért lenne az ritkaság te gyerek? Hát mert az a nagy sárka tyúk kakas ám.

— A tornázás terjedése. Magyarországon sokáig közönyt, sőt ellenszenvet tanusítottak épen az intéző körökben a testedző és fejlesztő tornázással szemben. De utjabban évről-évre nagyobb tért foglal el a tornázás művelése hazánkban. Ennek biztos jeleként említhetjük, hogy jelenleg is hat vidéki

város: Hajdu-Böszörmény, Brassó, Nagy-Károly, Csáktornya, Szepsi-Szt.-György és Békés-Csaba épített tornacsarnokot. Berendezésük és felszerelésük végett a nemzeti tornaegylettől kértek utbaigazítást.

Bizony idje lenne már Debreczenben is felállítani a tornacsarnokot, mely, hogy mindzideig fel nem állíthatott, nem a tornaegylet hanem a közönség közönyén mult, mert a derék egylet minden töle telhetőt megtesz, hogy létesíthesse az annyira óhajtott tornacsarnokot, amelynek felállítása előtt a tornaszat nagyobb lendületéről szó sem lehet.

— A debreczeni szünügyegylet koszorúja. Gyönyörű babérszörny pálmával díszítve volt látható ma Beke László ur kirakatában. A koszorú szalagja Debreczen város színeit (kék-sárga) viseli, s kettős nehéz atlaszból készült. Rajta a következő felírás: „A szünügyegylet Debreczen 1890 decz. 4. Mándoky Bélának.“

— A szombati próbáhal iránt, melyet Alföldi tánczatanár rendez, általános az érdek-lődés úgy a mamák mint a kis bakfis és gigerli-jelöltek körében. Készülődik az apró világ nagyban. A kecses kis hölgyecskék próbálgatják a „báli-ruhá“-kat, s tanulgatják a tükör előtt a kecses mozdulatokat, melyekkel a tánczra felhívásokat szándékoznak fogadni. A fiatal urak pedig hetykén pedergetik a bajuszok helyét, s eltökélt szándékuk, hogy mi-helyest valaki a tyukszemőkre lép, az illetőtől lovagias uton tognak venni elégtételt. Szóval általános a készülődés mindenfelé. Az estélyen a Magyarfi fiuk fognak játszani.

— Kövérek versenye. Nem Debreczenben folyt le ez az érdekes veseny, amár itt is bátran megtarthatták volna, sőt lehet, hogy nagyobb eredményrel mint Berlinben, ahol ötvenen pályáztak a díjért és egyikök sem nyomott kevesebbet kétszázfontnál. A két leg-vastagabbat éjfélkor zeneszó mellett vezették az emelvényre. A legvastagabb 399 fontot nyomott, szomszédai 365, 364 és 276 fontot. Berg serfőz mint a legvastagabb, protestált a súlyjelzés ellen, mert ő otthon Stralauban 405 fontot nyom a marhamérlegben. A díjat, egy féltóna müncheni sört, egyhangulag neki szavazták meg. A legvastagabb berlini Hubert vendéglős volt, ki 364 fontot nyomott és neki jutott a hízott dísznő, mely vidám rüfögéssel nézte a versenyt a tribune aljára szórt szalmavackzáról s valószínűleg arról gondolkodott, hogy az emberek minek kontárkodnak bele az ő mesterségébe.

— Pogácsaestély. Vilmos I. a jos ismert sörarnokában holnap este a Magyarfi testvérek zenekarának közreműködése mellett pogácsaestély tartatik. Mint különlegesség szegedi halászhál is lesz kapható.

— Elentétek Özevgy. „Kérlek, leányom, ne válaszd őt férjedül, ez az ember nem tesz nekem“ Leány: „Ugyan mamáskám, hát mit tegyek: ha nekem nem tetszik valamelyik, azt én ne válasszam, ha pedig nekem tetszik, akkor te válaszd — magadnak.“

— A korcsolyázás az iskolában. Csáky Albin gr. újabb tanujelét adta, hogy élénk érdeklődéssel viseltetik a test-edzés nagyfontosságú ügye iránt. A sáisonak megfelelőleg a korcsolyázásra fordítva figyelmét, a következő utasítást adta ki jégpálya készítésére és a korcsolyázásnál szem előtt tartandókra nézve. 1. A korcsolyázáshoz szükséges jégpálya akár udvaron akár a kertben fák és bokroktól lehetőleg mentes, vízszintes egyenesített helyen létesíthető. Egy időben korcsolyázó 30—40 növendékre legkevesebb 300—400 m.² területet kell számítani. 2. A jégpálya készítésének legcélszerűbb módja. Az első fagy után midőn a talaj legfelsőbb rétege mintegy 2 cm.-nyire megfagyott, azt hátrafelé haladva, egy 3—4 méter hosszú dorongra erősített ponyvát végigv húzatunk. A ponyva a dorongot egész hosszában befogja és mint egy 1 m.-nyi szélességben a talajt seprí. Egy más egyen a ponyvahúzó mellett haladva kerti locsoló segítségével a ponyvát oly mértékben öntözi, hogy a földre folytonosan 2—1 mm.-nyi vízréteg jusson. Ily módon az egész területen egyenletes vékony jégkéreg képződik. Azután csak a pálya fenntartásáról kell hasonló eljárással gondoskodni, az egész munkával méltányos külön díjazás mellett az iskola szolgáltatásnyelzet kell megbizni. A ponyva locsolása egyenletes és gyors legyen. 3. A növendékeket főleg attól kell óvni, hogy hátra ne bukjanak és a korcsolyázás félbe hagyása után meg ne hüljenek. Kényeztetett, a hidegben való testi mozgáshoz nem szokott gyermekeknek a korcsolyázást csak óvatossággal, fokozatosan lehet megengedni. Ily esetekben czélszerű az intézeti orvos tanácsát meghallgatni.

— A kályhában képződött korom ellen. Ki ne tudná, milyen kellemetlenséget okoz az, ha télen a kályha felmondja a szolgáltatást, a fa benne égni nem akar, mert nincs léghuzama. A léghuzam eldugulásának rendes oka az, ha a kályhában sok korom rakódott le. De azt kevesen tudják s talán még kevesebben fogják elhinni, hogy e bajon a kéményseprő vagy kályhás nélkül is könnyen segíthetünk. Nem kell egyebet tenni, mint egy marék friss burgonyahéjat dobni a kályhába a tüze, mire a kályha ajtaját gyorsan be kell tenni. Az eléggé burgonyahéjból fejlődő gőz feloldja a koromot, mely a csüvéken lerakodott, s a kéményen át kiviszi a szobába. E szernek ismételt alkalmazása mellett a kályhákat sokkal ritkábban kell tisztítani.

— A világ legnagyobb konyhája valószínűleg a párisi „Bon Marché“ divatüzletben van, hol mind a négyszer alkalmazott szá-

mára főznek. A legkisebb öt száz, a legnagyobb ötszáz literes; ötven pecsenyestűt edény, mindenike 300 cotelette fér el. Vannak lábasok ötven kiló hus párolására, edények száz kiló burgonya sütésére. Ha omeletet készítenek, 7500 tojás kell hozzá; a kávéfőző gép, mely napjában ezer litert ad, inkább egy egy gőzgéphez hasonló, melyben mellesleg megjegyezve a „Nagy Galeottó” táborából való néhány kávévénikét sem lenne kár kifőzni, s eltenni spirituszba az utókor számára.

— Az életunt Ott láthatni mindennap a „Bika” kávéházban. Elegáns uri ember, öszszealkotva a következő alkatelemekből: önzés, képzelt bajok, szeszélyek, adósságok. Tulajdonosai pedig a következők: Ha valamely könyvet olvas, melyet mindenki dícsér, azt mondja róla: „Nem ér semmit!” Folyton falusi magány után vágyódik, de azért mindig a városban él, mivel azon egy pár hónapot, melyet a vidéken faluról-falura vándorolva tölt, éppenséggel nem lehet falusi életnek nevezni. Arról is nevezetes az életunt, hogy társaságban mindig ő beszél, de senkit sem hallgat meg, mindig ő jár valami; a természetéről annyit tud, mint a jövendő életéről: soha sem tekint belé. Egyszer van jó kedve, mikor dícsérvéseitől megmámorosodik; a félsimerőskét kikerüli, a régieket nem ismeri; színházban újságot olvas, lakomákon alszik, csatátéren hátat fordít, éppen úgy, mint a templomban. Ezek az életunt ismertető jelei. — Mondhatnók még: ha valamely ember folyton terveiről beszél, ha minden harmadik szava: „én,” ha valaki minduntalan másnak szavába vág, ha mindent fumiálgat, mindenütt ott van, határozott véleményt mond mindenről; az közel van az életuntáshoz. A mi életuntunk különben naponta öt tál ételt eszik ebédre, s az evésben ugyancsak gourmand, estéknél se igen elégszik meg egy féle pecsenyével, s jóféle Strachinóval is meg szokta toldani a menüjét — az ebédelőtti vadász-kolbászt se engedti el Vilmosnak, egy két pohár sör kíséretében, és a hűlgyeket is műfőrtől s ragyogó szemekkel szokta vizsgálgatni s szemeli ki közülük áldozatait — hanem ezért életunt.

Irodalom és művészet.

A virágkedvelők könyvtárából megjelent az első füzet. Címe a R ó z s a t e n y e s z t e s. Irtá: Czapary Albert műkértész. A mű első fejezete mintegy 1 1/2 íven át ismerteti a rózsza eredetét, a mely maga élvezetes olvasmányt nyújt, aztán áttér a rózsza hólje, talaja, javítása s a rózsza jó tenyésztésének alkalmazására. Ugyane füzetben veszi kezdetét egy különálló fejezetben; a rózsás tervezés és a rózsza elhelyezése a virágos kertben. — Egész öszintén mondhatjuk, hogy e szép munka lehozott pótól irodalmunkban s azért tiszta lelkiismerettel ajánljuk nemcsak a rózsákat kedvelő és tenyésztő nagy közönségnek, hanem a kertészeknek is, kik szintén sokat tanulhatnak belőle. A mű több mint száz képpel leendő díszítve s előfizetni is lehet rá 1/4 évre 1 frt 20 kral Tarczali Dezső kiadónál Nyiregyházán, vagy bármely hiteles hazai könyvárusnál.

Az „Ember tragoediája” német színpadon. A „Fremdenblatt” a következőket írja: Az „Ember tragoediája”, Madáchnak, a magyar költőnek nagynevű műve, melynek nagyszerű szerkesztését, fantáziáját és genialis lendületű kidolgozását minden szakértő dícséri, jelenleg a két legtekintélyesebb német színházi férfit, Jauret és Pollinit foglalkoztatja. A magyar tragoedia, mely német fordításban már előtűnt fekszik, Dóczy Lajosban a leghivatottabb fordítóra és átdolgozóra talált. Dóczy a nehéz munkát a nyáron hat hét alatt végezte el. Az a benyomás, melyet az „Ember tragoediája” német fordításban, könyvalakban is, kelet, Jannert megerősítette abban az eszméjében, hogy méltó módon, nagy stílusban, fényes előadásban és kiállításban honosítja meg a német színpadon. A darab egyik budapesti előadását Jannert igazgató már régebben végignézte, s ez őt oly művészi vállalatra sarkalta, melyhez talán Pollini is csatlakozni fog. Még nem bizonyos, hogy melyik színpadon kerül először színre. Az An der Wien színház igazgatója, ki a dolog iránt érdeklődik, elhatározta, hogy Benedix rendezővel, a mű egyik budapesti előadásán jelen lesz, hogy maga részéről is tájékozassa magát. De Jannert és Pollini a nevezetes művet, nagyszerű scenirozásban más nagy német színpadon is akarják előadni.

— Irói tiszteletdíjak. Kimerithetetlen tárgya a közönség kíváncsiságának, hogy a művészet és irodalom mennyit hoz be művelőinek? Hogy a moderna nagy mesterek képei mily mesés ár érnek el, tudjuk Millet és Meissonnie esetéből, kiknek százazekért kelt el egy-egy képe; sokszor azonban csak a festő halála után, mikor fölismerik nagy tevéységét. A nagy írók is elég busás díjazásban részesülnek, persze csak külföldön, hol egy-egy jó munkáért készséggel megadnak 2—3 százezer frankot, természetesen a szerző híressége szerint. Walter Scott egy regényéért 210,000 frankot fizettek, Thackeray 126,000, George Elliot 175,000 frankot kapott egy regényért. A franciaiak közt a „Tempe” szerint eddig Hugó Viktor kapta a legtöbbet, a Nyomorultak-ért, de itt nemcsak

a nagy hírnevet, hanem a munka nagy terjedelmét is meg kellett fizetni. Rousseau 700 frankot kapott Emile-ért, e században pedig Chateaubriand összes munkáért 400,000 frankot Lavocat kiadótól, a mi annak idején nagy feltűnést keltett. De akadtak nevéstéges honoráriumok is, így Flaubert a híres Madame Bovary-ért nyolcszáz frankot kapott s ezt csak némiképp kárpótolta az, hogy a Salammbó-ért 30,000 frankot fizettek neki. Természetesen minálunk fájdalom a 800 frank (körülbelül 360 frt) még nem megy nevéstéges számba. Csak hogy persze minálunk Magyarországon szivesebben is vesznek jó díszítokat mint jó könyveket.

Színház.

— Tegnap majdnem üres ház előtt került színre az „A p o s o k” című vígjáték. Az a kis közönség mely ott volt jól mulatott a darab bohókás ötletein, s kacagató fordulatain. A szereplőkről már a darab első előadások elmondott véleményünket, csak Andorffira jegyezzük meg, hogy Zab Ferit, azt az ügyis természetellenes, groteszk alakot, torkát rontó erőlködéssel nem igyekeztek még rosszabbá tenni. Konkoly Emiliának pedig jóakarólag ajánljuk figyelmébe, hogy a tolelték megválasztásánál vegye elő jobbik ízlését. Palotai Piroskánál pedig feltűnő volt túlvörös arcfértése. Jó az ilyen csekélységekre is ügyet fordítani, mert tagnapi szép játéka élvezésében is ez a kis festékhiba némileg gátolt, mert bárminek is művészi hatása csak az apró részletek teljes, összhangzó kidolgozása után lehet. A legszebb festményen is egy elfestett árnyalás degoutirozhatja az embert.

Karczagné Kopácsy Juliska a temesvári színház primadonnája holnap érkezik Debreczenbe, s szombaton kezdi meg három óstőre terjedő vendéjátékai sorozatát. Szombaton a „S z é p H e l é n á”-ban fog fellépni, s a közönségnek alkalma lesz meggyőződni róla, hogy ez a fiatal színésznő, aki nálunk kezdte meg pályáját, mennyit haladt az alatt a rövid idő alatt is mióta túlléte eltávozott, ugy az ének mint a játék művészetében, és arról is, hogy azok a dícséreték, melyekkel a budai szereplése alatt a fővárosi, most pedig a temesvári lapok elárasztják, a valóságban megfelelők s nem tulhajtottak. — Vasárnap a „N á n i”-ban, szerdán pedig (10-én) „P e p i t á”-ban fog fellépni.

Jutalomjáték. Társulatunk primadonnája: B. Cserváry Ilona asszony t. hó 9-én veszi ki jutalomjátékát. Ez alkalommal színre fog kerülni a „R i p r i p”.

CSARNOK.

Egy francia könyv a magyarokról.

Chélard Raoul francia hírlapíró egy könyvet írt Magyarországról „La Hongrie Contemporaine” (A mostani Magyarország) címmel. Nehány hete csak még, hogy e mű Kugelmann József párisi könyvkiadóczég sajtója alul kikerült.

Tissot óta bizonyos tartózkodással szoktuk mi fogadni az ilyen műveket, mert rendezvő sok badarság, hamis információk és még több valótlanosságok halmaza szokott az ilyen mű lenni. Nem esoda tehát, ha ilyen művek olvasása után minket a művelt külföld félvad állapotban élő ázsiai népfajnak nézett, félve közeledtet még hazánk határai felé is, mert itt nálunk minden fa mögöl, minden bokorból egy-egy orgyilkos fegyvere csillogott; az intelligencia szürdalmányban jár, a gróf kisasszony piros csizmában legelteti libát a mezőn stb. Igaz, hogy ilyen rosszkaratu híresztelések mellett olyan adatok is közöltettek rólunk, melyeket meg nem cáfolhatunk, mert igazak voltak. De azóta sokat változtak a viszonyok nálunk is, haladtunk az ipar, kereskedelem, közigazgatás terén; sokat haladtunk az irodalom; művészet és tudományok mezéjén; szóval Magyarországnak miud a képe, mind a népe ma már igen keveset különbözik a művelt Nyugat akármelyik államától. Köszönet Chélardnak, hogy így mutat be bennünket hazája világnyelvén az egész világnak.

Műve megírásához közvetlen tapasztalatain kívül nem kevesebb, mint 40, részint hazai, részint hiteles külföldi forrásmunkákat használt: Hun alvy János, Kerékgyártó Árpád, Horváth Mihály, Fraknói, Pulszky stb. tudásaink irodalmi műveiből merítette adatait a mostani Magyarország általános leírásához és jellemzéséhez. Műve három részből áll és egy külön fejezetből, melyben Budapestet, hazánk gyönyörű fevősi fővárosát, tárgyalja. Az első részben hazánk geográfai viszonyait ismerteti, a második részben a társadalmi viszonyokat s végre a harmadikban a gazdasági viszonyokat. S éppen mivel a legjobb és leghitelesebb forrásokból meríti adatait rólunk, mondhatjuk, hogy művében egyetlen egy hamis, vagy téves adat sincs. Szóval, rólunk még ilyen tárgyalásban s igazságos könyv nem jelent meg a világ könyvpiacozon. Igazán, lekötelező szolgálattal tett nekünk Chélard Raoul ezen művével, mert mint ő maga is mondja előszavában, hogy; „még Franciaországban is

igen sokan azt hiszik, hogy Magyarország Ausztriának csak egy provinciája s éppen úgy Bécsből kormányozzák, mint akármelyik más örökös tartományt. Ez nem áll — mint mondja, mert Magyarország ma már nemzeteileg egy független teljes egészet képez; s azon a ponton van, hogy a földmívelő államból iparosállam legyen”. A geográfai részben táblázatos kimutatással közli Európa államainak nagyságuk szerint való sorozatát, mely szerint Magyarország hatodik állama Európának 322,285 négyzettel, melynek mind politikai, mind etnográfiai központja Budapest.

Hazánk részletes leírásában külön tárgyalja a Kis-Alföldet, melyet Magyarország aranykertjének nevez. Itt leírja Dévénynt, Pozonyt, Komáromot, Győrt.

A Vág folyó regényes völgyéről azt mondja, hogy ez Magyarországunk Andaluziája vagy Arkadiája s mondja, igen sokban hasonlít a Rajna völgyéhez.

Azután külön fejezetet szentel a Nagy-Alföldnek, csak hogy nem tartja meg a Dunát határvonalnak s átél a Dunán túli vidékre és e fejezetben leírja a Bakonyt, ezt a világhírűvé vált zsványtanyát, melyről ő fogja legelőször fölvilágosítani a világot, hogy itt bizony igen természetű s nagyobb részt németajkú lakosok tanyáznak. S amily beszédes Chélard a Bakony tárgyalásánál, épp oly keveset szól a Balatonról. Talán fölöslegesen tartotta Balaton bővebben ismertetni, hisz ez a kis tenger önmaga szerzett magának világhírt kitűnő halával, a fogással.

Igen hosszúra terjedne e kitűnő könyv részletesebb ismertetése, tehát az érdeklődnek bematatoul legyen elég ennyi. Az a csekély ár, mibe a könyv kerül (2,50 frt), valóban nincs arányban azzal a hazafiai önérettel, mit a könyv olvasása kelt minden igaz hazafi szívében.

Lejtényi Sándor.

Közgazdaság.

A vetések állása. A földművelésügy miniszteriumhoz a vetések állásáról és a mezőgazdasági állapotról mint e hó 16-tól 30-ig beérkezett hivatalos jelentések szerint az öszivetések a Duna balpartján javultak, a repce- és buzavetések helyenkint foltosak és hiányosak. A Duna jobbpartján a hosszabb enyhe és esős időjárás alatt csaknem mindenütt kikelték, szintegy a későiek is; — a korai itt-ott bokrosodnak, az egerek még most is sok pusztítást okoznak. A Duna-Tisza közén a kedvező időjárás a vetésekre általában jó hatással volt s azon magvak is kikelték, melyeknek kikeléséhez kevés reményt fűttek. A Tisza jobbpartján a későbbi buza és rozsvetések a tartós enyhe időjárás folytán mindennél szépen kikelték és kedvezően fejlődnek. A gazdasági munkálatok közül az ország legnagyobb részében a szántást az esős időjárás miatt abba kellett hagyni. Itt ott tragya és fahordással foglalkoznak. Ami a takarmányt illeti, a juhok sok helyen sőt itt-ott a marhák is kijárnak még a legelőre, takarmányhiányról még nem igen érkeznek panaszok, de az ország egyes vidékein tartanak annak előbb-nöbbsi bekövetkeztétől.

Sikertelen árnyomás a buzapiacon. A buzapiacon igen csendes a haragulat és ez az év e szakában másként alig képzelhető, különösen mikrv élénk és pezsgő üzletre hiányzik minden impulzus. Csendesülnie kellett az üzletnek azért is, mivel a nyers terményeket feldolgozó iparágak üzletmenete sem kielégítő már és e tekintetben az érdekelte vállalatokat nagy csatlakozás érte.

Mindazonáltal az árakban jelentékenyebb változás ma sem állott be, mert ha a kereslet kisebb mérvű is, mint volt október elején, az árutalajdonosok sem toladók kinalataikkal és a kölcsönös tartózkodásnak nem annyira árhányatlás, mint inkább üzletlenség a következménye.

Nem hagyható említés nélkül, hogy ma igen komoly kísérletek történtek az árak leszállítására és e kísérleteket annyiban követte siker, hogy az üzlet megindításánál csak ár-engedménnyel lehetett eladásokat eszközölni. Amde igen kevesen akadtak, kik hajlandók voltak a árengedménnyel eladni és a mal- mok azt vették észre, hogy nagyobb mennyiséget nem képesek vásárolni.

Hasztalan volt továbbíerőkődés, a mal- mok kénytelenek voltak magasabb árakat fizetni és az üzlet végén az tapasztaltuk, hogy az árvesztéseség teljesen pótolva lett. Egyelőre tehát a buzaárak jelentékenyebb leszállítása nem sikerült.

Husárak.

Megállapítva s bejelentve 1890. decz. 3-tól dec. 10-ig.

30 kr. Kovács Jánosnál Csapó utca 374 sz. a.

34 kr. Rác Györgynél Czegléd utca 2599, Csapó utca 587 sz. a. Bencze József-nél Csapó utca 687 sz. alatt.

36 kr. Rác Györgynél Csapó utca 358 cza alatt. A mézáros társaságnál mester ut- sz. 3655, csapó-utca 240 és 376, Kónyók. utca 574, Kut utca 2323 sz. alatt.

40 kr. Kovács Jánosnál a hentes székben, Csapó utca 327 sz. a. valamint a mézáros társaság 18 székében.

42 kr. ifj. Ungvári Andrásnál Piac 1 sz. székben, Czegléd-utca 55. sz. a. Dédó utca 125 sz. a.

44 kr. a h á r o m izraelita mézár- székben a piacon.

Jegyzet ifj. Ungvári András három székében 1. kiló hus nyomtaték nélkül 8 kral drágább.

Debreczen, 1890. decz. 2.

Terményárak a debreczeni piacon

1890. november hó 25-én.

Egy m. mázsa	felső, közép, alsó.
Buza	7.50 7.40 7.30
Kétszeres	6.80 6.70 6.60
Rozs	6.50 6.40 6.30
Arpa	6.60 6.50 6.40
Zab	7.00 6.90 6.80
Tengeri	6.40 6.30 6.20
Köles	6.20 6.10 6.00
1 zsák Burgonya	1.40
100 kl. szalonna	44.00 42.00 40.00
100 kl. háj	48.00 47.00 46.00

DEBRECZENI VÁROSI SZÍNHÁZ.

Holnap pénteken 1890. december 5-én,

népelőadásul,

teljesen leszállított helyárrakkal

FENEGYEREK

(G. GIGERLIK.)

Énekes bohózat 3 felvonásban.

Színházi műsor:

Pénteken decz. 5. Kornevillei harangok.

Szombat decz. 6. Szép Heléna.

Vasárnap decz 7. Náni.

Előkészületre kitéztek: U j k: Gár- disták operette, Huszárszerolem vígjáték.

MENETREND.

(Október 1-től.)

Debreczenből indul:

B. pest—N. Várad telé (gyv) d. e.	8 ó. 27 p.
„ „ „ d. u.	1 ó. 5 p.
„ „ (csak N. Várad felől) d. e.	3 ó. 35 p.
„ „ „ este	10 ó. — p.
Szatmár felé d. u.	3 ó. 30 p.
„ „ (gyors v.) este	8 ó. 04 p.
„ „ „ éjjel	2 ó. 50 p.
Kassa felé d. e.	6 ó. 31 p.
„ „ „ este	7 ó. 40 p.
„ „ (m. á. v. indóh. d. u.)	3 ó. 22 p.
Nánás felé: „ „ reggel	5 ó. 28 p.
„ „ d. u.	3 ó. 38 p.
„ (vásártérről reggel)	5 ó. 44 p.

Debreczenbe érkezik:

Budapest—N. Váradról érk. éjjel	2 ó. 35 p.
„ (csak N. Várad felől) reggel	7 ó. 34 p.
„ „ d. u.	3 ó. 6 p.
„ „ (gyorsv.) este	7 ó. 19 p.
Szatmárról reggel	8 ó. 15 p.
„ „ déle	12 ó. 21 p.
„ „ este	9 ó. 35 p.
Kassáról reggel	8 ó. 06 p.
„ „ este	9 ó. 11 p.
„ „ (m. á. v. indóh. reggel)	8 ó. 01 p.
Nánásról: „ „ este	6 ó. 05 p.
„ (vásártér reggel)	7 ó. 53 p.
„ „ este	5 ó. 56 p.

Budapestről Debreczenbe indul:

reggel	7 ó. 35 p.
d. u. (gyorsvon.)	2 ó. — p.
este (gyorsv.)	9 ó. 25 p.

Felolós szerkesztő és kiadó laputalajdonos: Vértési Arnold. Főmunkatárs: Karczag Vilmos.

Szabó Lajos Fiai, Debreczen, Rózsátér

Leltározás alkalmából Deczember 1-től kezdve az összes

raktárunkon lévő

NŐI RUHASZÖVETEKET,

(finom fekete divatkelméket is)

Szines mosó vellezeket,

Téli nagy és kis

kendőket,

berlini és főre való caschmir kendőket

tetemesen

leszállított

árakon

árusitjuk el.

Kunz József és Társa

Budapest, Debreczen, N.-Várad.
Szönyegek,
 függönyök, butorkelmék,
 ágy és asztalterítők,
flanell takarók,
 paplanok, matrácok
 és valódi
Jaeger alsó ruhákkal

dusan felszerelt raktárakat a n. érdemű
 közönség szives figyelmébe ajánlják.

Nyolcz évi távollét után
 ismét Debreczenbe visszatérve,
 Péterfián 952. h. sz. a. lakom, s
orvosi gyakorlatomat

folytatandom,
 miért is magamat a t. cz. Debreczeni és vi-
 déki publicumnak tiszteletteljesen ajánlom.
DR. Kempf József.

ORVOS és SEBÉSZ

DANKÓ MIHÁLY

ajánlja ujonnan berendezett

TEMETKEZÉSI INTÉZETÉT, DEBRECZENBEN,

Czepléd-utczá, a gyógyszerházzal szemben.

Elvállal: temetések rendezését, a legnagyobb czinnal kiállítva
 ugy helyben, mint vidéken.

HULLASZÁLLÍTÁS érzékporsóban, légmentesen elzárva; min-
 den irányban, — vasuton árszabás szerint.

HALOTTAS-KOCSIJAIM a legmagasabb igényeknek is megfelelők,
 ERCZ és MUVIRAG KOSZORUKAT szalag-irással, vagy a nél-
 kül, a mai kor kívánalmához mért

o l o s ó á r é r t.

Teljes tisztelettel

DANKÓ MIHÁLY.

Eddig fölülmulthatatlan!

Maager Vilmos-féle valódi tisztított

DORSMÁJOLA J

Maager Vilmostól, Bécsben.

Az első orvosi tekintélyek által megvizsgáltott és könnyű
 emészthetőségénél fogva gyermekeknek is különösen ajánlatik és ren-
 deltetik mindama eseteknél, melyeknél az orvos az egész testi szerve-
 zet, különösen a mell és tüdő erősítését, a test súlyának gyarapodását, a
 nedvek javítását, valamint általában a vér tisztítását el akarja érni.

Egy üveg ára 1 frt és kapható a gyári raktárban Bécsben III. kerület,
 Heumarkt 3., valamint

az osztrák-magyar monarchia legtöbb gyógyszerházában.

Debreczenben:

Mihalovits István, dr. Rothschnek Emil, Tóth Béla, Füleky Pál
 gyógyszerész uraknál és Rickl József Zelmós, Geréby Fülöp keres-
 kedésében.

Kiadó lakások.

A Nap-utczai 2500. szám alatt lévő ház
 egész nagy tágas udvarával 1891. május 1-től
 több évre kiadó. Esetleg kedvező feltételek
 mellett eladó.

Továbbá ugyanazon tulajdonosnak a kat-
 holikus temető végében lévő 11 köblös ma-
 jorsági földje, — melyből 8 köblös kitünő-
 luczernás, 3 köblös pedig hizlatásra igen
 czélszerűen van beépítve, 5 akollal és ehhez
 megkívántató elegendő magtárral, az egész
 együtt szintén kiadó; a luczernás külön, az
 aklok is külön külön is kiadók.

Ertekezhetni Czepléd-ut-
 czán 48. szám alatt lakó tu-
 lajdonossal.

531.
 1890. szám.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881.
 évi LX t. cz. 102. § a értelmében ezen-
 nel közhírré teszi, hogy a debreczeni
 kir. járásbírótság 12426 számú végzése
 által Spitzer Gerzson és társai felperesek
 javára Rosenfeld Jakab s neje b. ujjvá-
 rosi lakosok ellen 404 frt 37 kr. tőke,

emnek 1890. év Márczius hó 15 napjától
 számítandó 6% kamatai és eddig összesen
 50 frt 20 kr. perköltség követelés erejéig
 elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmá-
 val bírólilag le és felülfoglalt és 722
 forintra becsült szobabutorok és bolti
 árukból álló ingóságok nyilvános árverés
 útján eladatnak.

Mely árverésnek a 13845./1890. P.
 sz. kiküldést rendelő végzés folytán a
 helyszínén, vagyis B.-Ujvárosban alperesek
 házában leendő eszközzésére 1890 ik év
 december hó 29-ik napjának délelőtt
 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz
 a venni szándékozók ezennel oly megjegy-
 zéssel hivatnak meg: hogy az érintett
 ingóságok ezen árverésen az 1881. évi
 LX. t. cz. 107. §-a értelmében a leg-
 többet ígérőnek becsáron alól is eladatni
 fognak.

Az árverezendő ingóságok vételára
 az 1881. évi LX. t. cz. 108. §-ában
 megállapított feltételek szerint lesz kif-
 zetendő.

Kelt Debreczen, 1890-ik évi deczem-
 ber hó 2. napján.

Várady.

kir. bírósági végrehajtó.

A „DEBRECZENI ELLENŐR”

könyvkiadóhivatalában

megjelentek és kaphatók a következő könyvek

Vértési Arnold összes munkái I—VII. vaskos diszkötés. Egy- egy kötet ára	2 frt 10 kr.
a 7 kötet együtt	14 „ — „
Gróf Vay Dániel „Magyarország története“ 3 vaskos diszkötet ára	7 „ — „
Vértési Arnold „Páriák“ elbeszélés ára	1 „ — „
Vértési Arnold „A bojár leánya“ regény 2 köt. ára 2	„ — „
Vértési Arnold „Fecskefészek“ regény 1 köt. ára 1	„ — „
Vértési Arnold „A jegyző kisasszony“ regény 1 kötet ára	1 „ — „
Vértési Arnold „A debreczeni diák“ regény 1 kötet ára	1 „ — „
Zolthay Lajos Tiszántuli egyházkerületi térképe vászonra huzva (leszállított ár)	1 „ 50 „

Vértési Arnold „Öngyilkosok“ elbeszélések ára 1 frt — kr.	
Karczag Vilmos „Ma és mindig“ elbeszélések ára	1 „ 50 „
Karczag Vilmos „Szerető szívek“ elbeszélések ára	1 „ 20 „
Karczag Vilmos „Macskák“ (történetkék) ára 1	„ — „
Molnár László „Egy kis város krónikája“ elbe- szélések, ára	1 „ 20 „
Mátray Lajos „Fazekas Mihály élete és mun- kái“ ára	1 „ — „
R. P. O. „Titkos szerelem“ regény 1 kötet ára —	80 „
Bugyi Sándor debr. talyigás kalandjai 1 kötet —	60 „

Widéki megrendelések postafordultával eszközöltetnek.